

УДК 378.011.3(510)«1970/2000»

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ВИЩОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ В КНР (70-ТІ РР. ХХ СТ. – ПОЧАТОК ХХІ СТ.)

Оксана Шацька

Проаналізовано розвиток вищої педагогічної освіти в Китаї. Вчителі та викладачі є вагомим прошарком китайського суспільства, тому уряд та Компартія Китаю надають великого значення освітянам, підкріплюючи їхній соціальний статус законами, освітніми проектами, привілеями тощо. У статті також розкрито загальні тенденції розвитку вищої педагогічної освіти в Китаї протягом досліджуваного періоду.

Ключові слова: Китаї, розвиток вищої педагогічної освіти, тенденції, викладачі, освітні проекти

Розвиток суспільства вимагає пошуку нових шляхів організації навчання й виховання. Але для того, щоб розв'язувати проблеми освіти якнайкраще, спиратися лише на свої традиції замало, треба використовувати прогресивний світовий досвід. Тому великого значення набуває вивчення й аналіз зарубіжного досвіду організації роботи вищих закладів освіти, зокрема досвід Китаю.

Різні аспекти цієї проблеми в останні роки досліджували: Н. Є. Боровська (управління освітою в Китаї), Н. В. Пазюра (особливості розвитку професійно-технічної освіти в Китаї в останній чверті ХХ ст.), Чжу Сяомань (реформи змісту освіти в Китаї), Мо Нейфен (порівняльний аналіз державної політики в галузі вищої освіти в Росії та Китаї), Ду Яньянь (розвиток вищої педагогічної освіти в Китаї), Ван Гуйсян (становлення та сучасний стан вищої бібліографічної освіти в Китаї), Уюнтена (актуальні проблеми реформування загальної середньої освіти в КНР), Л. С. Калашник (педагогічні засади родинного виховання в китайській сім'ї) та ін.

Мета нашої статті – розкрити загальні тенденції розвитку вищої педагогічної освіти в Китаї в період 70-ті рр. ХХ ст. – початок ХХІ ст. Визначення цих тенденцій ми здійснили на основі аналізу документів, наукових публікацій, а також власного досвіду роботи в Китаї.

З року в рік уряд та Компартія Китаю розглядають вищу педагогічну освіту як **запоруку майбутнього країни**. Держава вважає вчителя творцем нації, який виховує ідеали та втілює у життя нові ідеї, сприяє якісній підготовці спеціалістів. Керівництво Китаю розуміє, що для того, щоб країна вийшла на новий рівень розвитку, треба підготувати багато кваліфікованих спеціалістів, формування яких починається ще в школі. А для цього потрібно вдосконалювати систему вищої педагогічної освіти. Китайські модернізатори ставлять освіту на найвищий щабель реформи, пов'язуючи конфуціанські традиції з новітніми технологіями. Система освіти Китаю за 30 років пройшла шлях, який США, Японія та інші розвинені країни проходили впродовж

століття. Протягом останніх десятиріч у Китаї приймалися закони, положення, укази, проекти, які підвищували та закріплювали статус педагога в суспільстві. Це закон «Про обов'язкову освіту» (1986 р.), закон «Про викладачів» (1993 р.), закон «Про освіту» (1995 р.), «Положення про викладацький ценз» (1995 р.), закон «Про вищу освіту» (1998 р.) тощо. Уряд намагається вкладати все більше коштів в освіту. Наприклад, витрати на освіту у 1979 р. становили 7,700 млн. юанів, у 1980 р. – 9,400 млн. юанів, у 1985 р. – 18,336 млн. юанів, у 2006 р. – 981,5 млрд. юанів. Зростання обсягу фінансування освіти збереглося навіть в кризові роки [1; 7]. Прийняття низки законів та стабільного фінансування освіти державою свідчать про розгляд педагогічної освіти як запоруки майбутнього Китаю не лише на рівні гасел, а й на рівні конкретних справ. Це стійка тенденція, яка помітно впливає на розвиток вищої педагогічної освіти в КНР [2; 3; 6; 11].

Сьогодні в Китаї налічується понад 10 мільйонів учителів і викладачів у навчальних закладах різного рівня (у 1225 ВНЗ – 532 тис. викладачів). Уряд надає **великого значення професії вчителя** в китайському суспільстві, особливо після 70-х рр. ХХ ст. Першим професійним святом у Китаї став День Учителя (з 10 вересня 1985 р.). Це говорить про шанобливе ставлення у країні до вчителів і розуміння того, що успіх освітніх реформ залежить у першу чергу від учителів. Розвиток педагогічної освіти та підтримання високого соціального статусу вчителя традиційно є важливими пунктами у стратегічних планах розвитку країни. Підготовка вчителів у ВНЗ постійно вдосконалюється. Держава створює умови і для підвищення кваліфікації вчителів: поширення курсів перепідготовки в інститутах удосконалення та інститутах підвищення кваліфікації, проведення кваліфікаційних іспитів, підвищення рівня зарплати, поширення системи найму за контрактом тощо. Китайським учителям надається житло, безкоштовне медичне обслуговування, премії, гранти, пільги, грошові заохочення тощо. Китайські вчителі отримують нагороди з національної фундації допомоги навчальним закладам. Після тридцятирічного педагогічного стажу нараховується пенсія у розмірі повної зарплати (але таке практикується лише в кількох провінціях). Тобто, традиційно високий соціальний статус учителя (починаючи ще з часів Конфуція) є стійкою тенденцією, яка впливає на розвиток вищої педагогічної освіти в КНР [12].

Сьогодні у світовому просторі започатковується тенденція уніфікації систем освіти різних країн, але з урахуванням особливостей кожного народу. Протягом досліджуваного періоду Китай будує національну **модель** вищої педагогічної освіти, основу якої було закладено понад сто років тому. До цього Китай копіював системи інших розвинених країн, шукаючи свій шлях і поступово створюючи систему вищої педагогічної освіти з «національною специфікою». Як і в інших країнах, педагогів у КНР готують і в непедагогічних навчальних закладах. «Соціалістична система освіти з національною специфікою» – це реформування освіти на основі національних та соціалістичних ідей, рівність шансів на отримання освіти для китайського населення. Специфіка китайської вищої педагогічної освіти полягає у традиційному використанні ідей Конфуція у вихованні студентів, а також у розгляді комуністичного виховання поряд з навчанням як головного завдання

вищого навчального закладу. Після проголошення нового Китаю (1949 р.) протягом трьох десятиріч країна увібрала в себе радянську модель освіти (централізоване управління, безкоштовне навчання, отримання стипендій, надання можливості вихідцям з робітничо-селянського стану населення отримувати освіту, створення вечірніх курсів з ліквідації неписьменності тощо).

Після 80-х рр. ХХ ст. урядом КНР був проголошений принцип відкритості світу. Набула популярності підготовка кадрів за кордоном. Діяла політика пріоритетів, тобто фінансування найбільш перспективних проєктів («ключові ВНЗ», до яких входили і педагогічні). Після прийняття ЦК КПК та держради КНР Постанови «Про реформування системи освіти» (1985 р.) освіта була визнана основою всіх справ, почалася децентралізація управління та фінансування, почалося створення багаторівневої системи освіти для підготовки спеціалістів усіх рівнів та профілів. Розпочався набір за контрактом (за кошти підприємств чи власні кошти студентів), стала формуватися система неперервної освіти. Було взято курс на формування «якісних характеристик нації».

У 90-ті рр. ХХ ст. педагогічним та іншим ВНЗ Китаю надавалася можливість самостійно укласти міжнародні угоди з іноземними університетами. Це активізувало обмін студентами, аспірантами, викладачами. Після прийняття «Програми реформи та розвитку освіти» (1993 р.) пропагувалася теорія побудови «соціалізму з китайською специфікою», тобто сформувався стратегія подальшого розвитку китайської освіти (управління Комуністичною партією, соціалістична орієнтація, принцип відкритості, орієнтація на підвищення якості та ефективності, децентралізація управління та багатоканальність фінансування, орієнтація на нову парадигму освіти – від «освіти, яка орієнтувала на складання іспитів» до освіти на виховання «якісних характеристик» тощо). З'явилася можливість заснування навчальних закладів на кошти приватних, громадських організацій. «Закон про освіту» (1995 р.) наголошував на принципі відокремлення освіти від релігії. Тенденція певної демократизації суспільства загалом і системи освіти зокрема сприяла підвищенню автономії ВНЗ, запровадженню системи контрактного найму вчителів, введенню добавок до окладів відповідно до стажу та рівня кваліфікації тощо. Освіта, у тому числі й педагогічна, ставала все більш масовою. У 1999 р. ЦК КПК та Уряд КНР прийняли рішення «Про поглиблення реформи освіти і комплексне просування в розвитку виховання якісних характеристик», завдяки чому планували за короткий термін підготувати спеціалістів за світовими стандартами. Ще одним позитивним пунктом у розвитку вищої педагогічної освіти в КНР, запозиченим із світового досвіду, стало використання інноваційних технологій у процесі навчання [11; 12].

На початку 70-х рр. ХХ ст. ідеї **неперервної освіти** почали розповсюджуватися ЮНЕСКО в усьому світу. Ідеї неперервної педагогічної освіти знайшли поширення в системі підготовки вчителів у Китаї в 90-х рр. ХХ ст. Головні ланки неперервної освіти вчителів становлять: вищі педагогічні училища, педагогічні інститути та університети, педагогічні факультети при непедагогічних ВНЗ, короткотермінові курси перекваліфікації в інститутах удосконалення та підвищення кваліфікації, стажування в педагогічних ВНЗ за

кордоном, аспірантура, докторантура, дистанційна освіта (радіо- та телеуніверситети, медіазаняття, спеціальні освітні програми), самоосвіта тощо. Аналіз досвіду роботи цих інституцій свідчить про те, що всі вони діють достатньо ефективно і можна стверджувати про наявність стійкої тенденції до освіти китайських учителів упродовж усього життя.

На **модернізацію змісту** педагогічної освіти в Китаї впливають політичні, економічні, культурні реформи, а також уведення нових технологій у навчальний процес. Якщо протягом тривалого часу (587 р. н.е. – 1904 р.) в Китаї існувала традиція складання імператорських іспитів на знання конфуціанських канонів, то сьогодні вже існує Єдиний державний іспит (з 1952 р.), за результатами якого абітурієнти стають студентами педагогічних ВНЗ. Протягом досліджуваного періоду зміст вищої педагогічної освіти модернізувався відповідно до розвитку науки і техніки та світових тенденцій розвитку освіти. Це проявлялося в появі нових предметів (інформатика, мережева англійська мова, кіно- та телесценаристика, сучасний менеджмент, сучасна світова економіка та політологія, основи комп'ютерного дизайну, програмування на комп'ютері тощо), нових спеціальностей (учитель інформатики, економіки тощо), модернізації навчальних планів і програм. Єдиних програм для педагогічних ВНЗ у Китаї немає. Програми розробляються безпосередньо у ВНЗ. Китайські ВНЗ відрізняються тематикою курсів та методикою викладання, проте держава контролює їх роботу та розробляє загальні директиви щодо змісту і технологій навчання. Варіативність навчальних програм сприяє знаходженню шляхів удосконалення підготовки майбутніх учителів до міжнародного рівня. Тобто, можна говорити про стійку тенденцію поступальної модернізації змісту вищої педагогічної освіти в Китаї [14].

Застосування **нових інформаційних та комунікативних технологій** у процесі навчання розширює можливості студентів та викладачів китайських ВНЗ, що готують учителів. Радіо- та телеуніверситети, Інтернет, дистанційна освіта, освітні телепрограми, мультимедіа, багатомовне навчання, транснаціональне навчання, міжнародні предмети вже стали невід'ємною частиною системи вищої педагогічної освіти. Вони допомагають розкрити творчий потенціал студентів, надати більше свободи викладачам, а також підготувати таких учителів, які у своїй майбутній роботі зможуть використовувати сучасні інформаційно-комунікаційні технології. Китайський сектор Інтернет пропонує велику кількість інформаційних, наукових, методичних матеріалів мовами світу. Веб-технології надають можливості спілкуватися он-лайн із колегами для обміну професійним досвідом. І китайські викладачі педагогічних ВНЗ все частіше користуються цією можливістю. У мережі створено сайти університетів, педагогічних журналів, форумів світового масштабу для поширення інформації. Використання інформаційних та комунікативних технологій впливає також на зміст навчальних планів. Наприклад, з'явився предмет «мережева англійська мова». Дистанційна освіта широко використовується для навчання нових педагогічних кадрів та підвищення кваліфікації працюючих учителів у Китаї. Китайський телевізійний педагогічний коледж, який входить до складу Китайського радіотелевізійного університету, використовує метод

телевізійного дистанційного навчання вчителів, директорів шкіл, викладачів. У Китайському радіотелеуніверситеті використовуються спеціально розроблені програми, оволодіваючи якими, педагоги підвищують свій професійний рівень. Дистанційна освіта дає можливість підготувати велику кількість професіоналів за короткий час. З року в рік посилюється тенденція застосування аудіо- та відеотехніки у викладанні різних предметів на різних формах занять. Таким чином, можемо сказати, що застосування нових інформаційних та комунікативних технологій у системі вищої педагогічної освіти є стійкою тенденцією [8; 15].

Удосконалення **матеріальної бази** педагогічних ВНЗ сприяє підвищенню рівня підготовки спеціалістів. Сьогодні до підручників, додаткових матеріалів, лекцій, ксерокопій додалися Інтернет-ресурси, електронні бібліотеки, он-лайн заняття, он-лайн листування, телеконференції тощо. Кожний педагогічний ВНЗ має свою веб-сторінку в Інтернеті, де розповідається про історію його створення, перелічуються спеціальності та факультети, вказується термін навчання, плата за навчання, структура ВНЗ, промови керівників та кредо ВНЗ, фотографії території, корпусів, гуртожитків, викладена інформація щодо інтернаціонального обміну, новини про університет, плани на майбутнє у вигляді календаря, адреса й телефони приймальної комісії тощо.

У Китаї існують цілі університетські містечка, які розташовані у містах чи за містами. Ці містечка складаються не тільки з навчальних корпусів, а і з гуртожитків, квартир для викладачів, готелів, кафе, крамниць, лабораторій, науково-дослідних закладів тощо. Так, наприклад, на території Пекінського Університету Мов та Культури розташовані навчальні корпуси, гуртожитки, басейн, бадмінтонні майданчики, стадіон, фітнес-клуб, більярдна. На території Шанхайського педагогічного університету знаходяться лабораторії, гімназії, комп'ютерні центри, аудіовізуальні центри тощо. У Столичному педагогічному університеті є музей, банки, спортивні майданчики тощо.

У китайських університетах завдяки міжнародному обміну викладачами, аспірантами створюються нові підручники з різних предметів, словники, розмовники. Деякі зарубіжні університети надсилають літературу різними мовами як допомогу китайським педагогічним ВНЗ. Завдяки тому, що матеріальна база цих закладів постійно поліпшується, вони можуть використовувати сучасні інформаційні технології. Наприклад, однією з сучасних електронних бібліотечно-інформаційних мережеских систем є китайська система MELINETS (the Modern Electronic Library Information Network System), яка була створена у 1998 р. Система MELINETS має міжбібліотечні підсистеми, завдяки яким користувачам надається доступ до літературних джерел через Інтернет. У Китаї існує 4 національні системи виходу в Інтернет: ChinaNet (<http://www.bta.net.cn>), ChinaGBN (<http://www.gb.com.cn>), CerNet (<http://www.cemet.edu.cn>) и CSTNet (<http://www.cnc.ac.cn>). З роками доступ до інформаційних джерел стає дедалі простішим. Завдяки цьому поширюється і вдосконалюється дистанційна педагогічна освіта в КНР. Всі ці факти свідчать про те, що тенденція удосконалення матеріальної бази є стійкою [8].

Управління вищою педагогічною системою здійснюють Міністерство освіти, органи освіти в провінціях, освітні бюро у великих (Beijing, Shanghai, Tianjin and Chongqing) та малих містах. Усі дотримуються єдиного національного плану. Приватні та державні педагогічні ВНЗ підпорядковані Міністерству освіти. Децентралізація управління освітою надає можливість педагогічним ВНЗ самостійно планувати графік навчального процесу, знаходити різноманітні джерела фінансування, розподіляти кошти за потребами, складати навчальні програми та плани, відкривати нові факультети тощо. Університети та науково-дослідні інститути мають право створювати технопарки та інноваційні компанії. Пекінський університет створив Founder Group, що постачає комп'ютери по всій країні. Існування комуністичних організацій у педагогічних ВНЗ є обов'язковим. Вони контролюють процес навчання. На першому місці завжди стоїть ідеологія комуністів. Таким чином, існує тенденція збереження активної участі Компартії КНР в управлінні вищою педагогічною освітою [9].

В останні роки в Китаї підвищилися **вимоги до кваліфікації викладачів педагогічних ВНЗ**. Вони повинні не тільки добре володіти предметом, а й знати ПК, використовувати на заняттях мультимедійні засоби, мати викладацький ценз, кожні 5 років підвищувати свою педагогічну майстерність, отримувати наукові ступені, публікувати результати своїх наукових досліджень, проходити стажування в закордонних ВНЗ, володіти іноземними мовами, випускати монографії, брати участь у міжнародних симпозіумах, бути відповідальними за свою роботу тощо. Завдяки реформам, вища педагогічна освіта в Китаї стала багаторівневою й багатопрофільною. Якщо раніше наукові ступені отримували за кордоном і лише ті, хто мав таку можливість, то з 1981 р. уведена система наукових ступенів – магістр (претендент повинен бути не старше 40 років), доктор наук (до 45 років). Перші наукові звання доктора були присвоєні в 1985 р. Сьогодні аспірантура стала доступною майже всім, хто хоче займатися наукою і має відповідний рівень підготовки. Все це привело до **збільшення кількості аспірантів (магістрантів) та докторантів**. За даними статистики, кількість магістрантів збільшилася на 93 % у 2000-х рр. порівняно з 80-ми рр. XX ст., кількість докторантів – на 71 % [18]. Поступово збільшувалася **кількість студентів** у педагогічних ВНЗ. За даними статистики, з 1949 по 1995 рр. кількість студентів по всіх ВНЗ збільшилася у 7,6 разів [13].

Останнім часом у вищих педагогічних навчальних закладах приділяється значна увага **вдосконаленню системи оцінювання** навчальних досягнень студентів. У Китаї, так само як в Афганістані, Індії, Мексиці, Південній Кореї, Перу, США, Японії та ін., використовують 100 бальну систему на випускних та інших важливих іспитах. У педагогічних ВНЗ Китаю поширена і практика усних оцінок (схвалення, нотація тощо); усних та письмових характеристик робіт (аналіз та самоаналіз); нагород у вигляді грамот, призів, дипломів, медалей за результатами конкурсів тощо. Практикується рейтингування студентів. А отримання стипендій та інших пільг створює нові стимули для покращення студентами своїх знань. Викладачі пишуть характеристики на кожного студента в групі, однокласники також пишуть анонімні характеристики – і все це для того, щоб щорічно найкращі студенти могли

отримувати університетські стипендії. У педагогічних ВНЗ Китаю використовують кредитно-залікову систему. Кредит – одиниця оцінки за засвоєння освітньої програми чи її частини. У такій системі збільшується роль самостійної роботи студентів. Тенденція вдосконалення системи оцінювання є помітною [12].

Державний уряд КНР створює умови для **підтримки студентів з бідних сімей** у вигляді стипендій, спеціальних субсидій, зменшення оплати за навчання, безкоштовне житло, безкоштовне отримання підручників тощо. Так, наприклад, програма «Зелений коридор» («Green Passage» program) спрямована на допомогу студентам із бідних сімей шляхом надання державних кредитів для оплати навчання. Студенти можуть отримувати стипендії щомісяця у розмірі 150 юанів. За статистикою Міністерства освіти, в КНР у 2005 р. налічувалося 2,63 мільйонів студентів із бідних сімей (19 % від усієї кількості студентів), тому держава робила і робить все для того, щоб надати більшій кількості студентів можливості отримувати освіту. Серед студентів педагогічних ВНЗ поступово збільшується кількість тих, хто навчається в кредит за угодою з банками [5; 12].

Центральний уряд та Держрада КНР розвивають **систему грантів, стипендій, стажування**. Нова система фінансової підтримки студентів та аспірантів включає в себе багатоканальну допомогу, тобто державні стипендії, субсидії, спонсорські внески, студентські займи тощо. Наприклад, у 2007 р. за програмою «Пілот» студенти шести педагогічних ВНЗ країни (Пекінський педагогічний інститут, Північно-Східний педагогічний інститут, Східно-Китайський педагогічний інститут, Центрально-Китайський педагогічний інститут, Нанкінський педагогічний університет, Південно-Китайський педагогічний університет) не платили за навчання, житло та отримували субсидії. У педагогічних ВНЗ найкращі студенти можуть отримати гранти для навчання за кордоном. Завдяки програмам міжнародного обміну китайські студенти поширюють кругозір, отримують нові знання, вивчають різні мови, збагачують культуру світовими досягненнями. Тобто, можна говорити про тенденцію розвитку гнучкої системи фінансування вищої педагогічної освіти в Китаї [5].

За останні роки намітилася тенденція **підготовки вчителів** поряд із педагогічними (Сіанський педагогічний університет, Пекінський педагогічний університет, Східно-Китайський педагогічний університет, Шанхайський педагогічний університет, Тіантінський педагогічний університет та багато інших), і **в непедагогічних ВНЗ**. В університетах створюються кафедри педагогіки, психології. Серед непедагогічних університетів, які готують учителів, можна назвати такі, як Юнчинський університет, Китайський радіо- та телеуніверситет, Шенсійський університет тощо.

До **диверсифікації шляхів отримання вищої педагогічної освіти** відносимо організацію вищої освіти для дорослих, якою займається Координаційна комісія з освіти дорослих (з 1986 р.). Розширення можливостей для отримання педагогічної освіти у будь-якому віці відбувається завдяки створенню нових педагогічних навчальних закладів, таких, як радіо- та телеуніверситети, університети робітників та службовців, заочні університети, вечірні університети, середні спеціальні училища для дорослих, курси для

неписьменних, курси для дорослих, курси для технічної підготовки, екстернат тощо. За даними статистики, у 1988 р. кваліфікованих учителів у початкових класах було 68 %, у середніх класах – 27 %, у старших класах – 40 %. Починаючи з кінця 80-х рр. ХХ ст. учителі проходять перекваліфікацію за допомогою Інтернету та супутникового телебачення. У 1986–1994 рр. усі вчителі початкових та середніх шкіл склали іспит на викладацький ценз, з них 60 % учителів початкових класів пройшли курси через супутникове телебачення [8; 16; 17; 18].

На сучасному етапі спостерігається поступове **підвищення академічної мобільності китайських викладачів і студентів педагогічних та класичних ВНЗ**. З кожним роком все більше китайських студентів і викладачів навчаються, проходять стажування або працюють в університетах різних країн світу, отримують позитивний досвід, який використовується для удосконалення системи вищої педагогічної освіти в КНР. Міністерство освіти КНР убаचाє своє завдання в допомозі китайським університетам стати першокласними університетами у світі. На думку працівників Міністерства освіти, міжнародна співпраця – кращий шлях гарантії розвитку ВНЗ Китаю.

Іноземні студенти почали отримувати освіту в китайських ВНЗ з 1950 р. Громадяни 175-ти країн приїждять у Китай навчатися з кількох причин. По-перше, китайська мова стає все більш популярною серед населення світу. Як вважають деякі вчені, у 2050 р. китайська мова стане однією з інтернаціональних мов світу. Оплата за навчання у ВНЗ Китаю менша, ніж у США, Франції, Німеччині, Японії. Іноземні студенти, вчителі, аспіранти мають шанс виграти грант на навчання у КНР. Для цього потрібно скласти тести на знання китайської мови. Наприклад, китайські вчителі повинні мати 6 категорію HSK (не нижче 180 балів) [4].

Перебудова китайської педагогічної освіти пов'язана із запрошенням **іноземних викладачів** для роботи в китайських педагогічних ВНЗ. У вищих педагогічних і непедагогічних ВНЗ існує тенденція викладання носіями цих мов (native speakers). Спостерігається обмін викладачами російської та української мов, китайської, англійської, французької мов, художниками, музикантами, хореографами тощо.

Використання досвіду розвинених країн світу в галузі організації вищої педагогічної освіти в Китаї є безумовно позитивною тенденцією останніх десятиріч. У КНР існує багато ВНЗ, які співпрацюють з іноземними закладами, у квітні 2006 р. таких налічувалося 1100. Поширення міжнародної співпраці супроводжується підписанням двосторонніх договорів між університетами Китаю та України. Наприклад, Луганський національний університет уклав угоди та договори про взаємний обмін студентами, викладачами з такими навчальними закладами та організаціями КНР: Вейфанський професійний коледж, Міжнародний професійний коледж провінції Шансі, Юнчинський державний університет, Гуандунський науково-технічний коледж, Зженджанська школа Шенліен, Дацинський педагогічний університет, Ченджанський туристичний коледж, коледж економіки та бізнесу Університету Шансі, Чжецзянський педагогічний університет, Сучжуйським інститутом сільського господарства, університет Цзишоу, Шансійським коледжем економіки та бізнесу Шансійського університету, університет Хуаіхуа,

Чжецзянський туристичний коледж.

Поряд із позитивними тенденціями в розвитку вищої педагогічної освіти в Китаї, існують і негативні, серед них:

- надмірна ідеологічна спрямованість (заполітизованість) навчально-виховного процесу в закладах, що готують педагогів;
- нерівномірне розташування педагогічних ВНЗ по країні;
- відставання педагогічних ВНЗ від технічних за матеріально-технічним забезпеченням навчального процесу.

Заполітизованість педагогічної освіти проявляється в тому, що її розвиток контролюється комуністичною партією. У 70-х рр. ХХ ст. був обраний курс на однопартійність. Це має свої мінуси: однобічність поглядів, постійний контроль, слідування ідеям Мао Цзедуна. У педагогічних ВНЗ Китаю, як і в непедагогічних, до основних предметів належать: ідеологічна та моральна освіта, основи права, принципи філософії марксизму, принципи політології марксизму, вступ до вчення Мао Цзедуна, вступ до вчення Дена Сяопіна та трьох представників тощо.

Історично склалося, що ще на початку ХХ ст. було визначено шість районів КНР, де були розташовані навчальні заклади, що готували вчителів: район Пекін, район Північно-східної провінції, район Хубей, район Си Чуань, Гун Дун та Цзян Су. У цих районах заснували такі педагогічні університети, як Пекінський вищий педагогічний інститут, Шенянський вищий педагогічний інститут, Учанський вищий інститут, Сичуанський вищий педагогічний інститут, Гуандунський вищий педагогічний інститут, Нанкінський вищий педагогічний інститут. Поступово кількість педагогічних ВНЗ збільшувалася, і на сьогодні найголовнішими в КНР залишаються такі: Пекінський педагогічний інститут, Північно-Східний педагогічний інститут (м. Чанчунь, провінція Цзілінь), Східно-Китайський педагогічний інститут (м. Шанхай), Центрально-Китайський педагогічний інститут (м. Ухань, провінція Хубей), Нанкінський педагогічний університет, Південно-Китайський педагогічний університет. Держава створювала «ключові» ВНЗ, впроваджувала в життя «Проект 211» та «Проект 985» – і все для того, щоб перетворити їх на заклади світового зразка, на які повинні були рівнятися інші ВНЗ. У таких навчальних закладах був високий рівень вимог до абітурієнтів та професорсько-викладацького складу, але й кращі умови для якісної підготовки майбутніх викладачів та вчителів по всій країні: висока заробітна платня, стипендії, гранти, міжнародні обміни тощо. Цим ВНЗ надавалися найкращі території, гарна матеріальна база тощо. Китай – велика країна, і найуспішнішими та найбагатшими провінціями вважаються ті, які межують з океаном. На заході країни (де пустеля) найгірші умови для розвитку вищої педагогічної освіти. Не всі випускники педагогічних ВНЗ мають бажання виїжджати у найвіддаленіші куточки своєї країни, особливо у села. Тому державою проводиться політика заохочення до цього молоді у дусі патріотизму та відданості комуністичним ідеям.

У Китаї, як і в багатьох країнах світу, технічним ВНЗ надається більше ресурсів та фінансової підтримки для розвитку та вдосконалення. Створюються спеціальні лабораторії, дослідні інститути, майданчики для експериментів тощо. Наприклад, Пекінський політехнічний університет входить до переліку

державного плану «Проект 211», тобто зорієнтований на світовий рівень розвитку. Педагогічні ВНЗ у цьому відношенні відстають від технічних. І це є негативною тенденцією в розвитку вищої педагогічної освіти.

Однак позитивні тенденції переважають, і тому можна стверджувати, що процес модернізації педагогічної освіти в КНР набирає нових обертів. Протягом досліджуваного періоду в Китаї поступово здійснився перехід до сучасної, динамічної системи вищої педагогічної освіти, що постійно розвивається.

Керівництво Китаю вживає всіх заходів для забезпечення підготовки висококваліфікованих учителів, які мають ефективно працювати в навчальних закладах різного рівня, знати, крім своєї дисципліни, іноземну мову, мати енциклопедичні знання та специфічні вміння та навички, впроваджувати нові технології, займатися самоосвітою тощо. Тобто, можемо говорити про тенденцію підвищення якості підготовки вчителів у КНР.

Проведене дослідження не вичерпує всієї проблематики розвитку системи вищої педагогічної освіти в КНР (70-ті рр. XX ст. – початок XXI ст.) як історико-педагогічного явища. Перспективним вважаємо вивчення особливостей розвитку системи підвищення кваліфікації вчителів та післядипломної педагогічної освіти в Китаї.

Список використаних джерел:

1. Боровская Н. Е. Государство и школа: Опыт Китая на пороге III тысячелетия / Нина Ефимовна Боровская. – М.: «Восточная литература» РАН, 2003. – 271 с.
2. Вэйфанг Мин. Современные тенденции развития высшего образования в Китае / Вэйфанг Мин // Вестник высшей школы (Alma mater). – 2001. – № 1. – С. 38–40.
3. Куай Мин. Стратегия выбора ре форм и развития в западных педагогических университетах Китая // http://study.feloo.com/lunwen/jiaoyu/jiaoyu/200601/141517_2.html
4. Міри та правила щорічної китайської державної стипендії // <http://www.csc.edu.cn/en/chan/chan.asp?cscpid=4&level=2>
5. Система стипендій // <http://www.china.org.cn/english/LivinginChina/184534.htm>
6. Чэнь Голян. Стратегия китайского образования и кадровой политики в ближайшие 50 лет / Чэнь Голян, Чжан Чэньсю // Исследования образовательного развития. – 2003. – № 4–5. – С. 36–44.
7. Энциклопедия нового Китая: Пер. с англ. – М.: Прогресс, 1989. – 509 с.: ил.
8. Chunjie X., Yuxia Z. Satellite Television Education in China: A Project of Teacher Training through Distance Education // *Media and Technology for Human Resource Development*. – 1994, 6(2). P. 113–117.
9. Hawkins J. Centralization, Decentralization, Recentralization: Educational Reform in China // *Journal of Educational Administration*. 2000. – Vol. 38. – № 5. – P. 454.
10. International Association of Universities // www.unesco.org/iau/index.html
11. Jin Shibai. China's modernization and its educational reform/ Jin Shibai. – Beijing, 1999. – P. 8–9.
12. Li Lanqing. Education for 1,3 Billion. Foreign Language Teaching and Research Press. Pearson Education, 2004. – 483 p.
13. National Bureau of Statistics of China // <http://www.stats.gov.cn/english/>
14. The Reform and Development in Teacher Education in China // <http://www.icte.ecnu.edu.cn/EN/show.asp?id=547>.
15. Wang Victor C. X., Kreysa Peter. Instructional Strategies of Distance Education Instructors in China / Victor C. X. Wang, Peter Kreysa // *The Journal of Educators Online*. – 2006 (January). – Vol. 3, № 1. – P. 1–25.
16. Yidan Wang. The China Experience Providing Teacher Training Through Educational Television / Wang Yidan. – NY, Washington: Asian Development Bank Institute. – March 2000. – 55 p.
17. Zhao Yuhui. China: Its Distance Higher-Education System / Yuhui Zhao // *Prospects*. – 1988. – № 18(2). – P. 217–228.
18. Zhong Caishun, Wu Zongjie. Understanding teachers' development in China: an illustrative «snap-shot» of three teachers' professional lives / Zhong Caishun, Wu Zongjie // *Honk Kong Teachers' Centre Journal*. – 2004. – Vol. 3. – P. 37–47.